

J. 7

BIBLIOTEKSPLAN FÖR LOMMA KOMMUN

Biblioteksplan Lomma kommun 2019-2024

Kultur och fritidsnämnden

Fastställd av kultur- och fritidsnämnden 2019-06-10, § 41

Innehåll:

Beskrivning av biblioteksplanen 2015-2018

Nuläge

Vision

Mål

Aktiviteter för att uppnå målen

Styrdokument

Bilagor:

Arbetsplan för läsfrämjande

Skolbiblioteksplan

Biblioteksplanen är ett politiskt beslutat styrdokument som anger inriktningen för biblioteksverksamheten 2019-2024

I § 17 bibliotekslagen (SFS 2013:801) står det att kommuner och landsting ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet. Av lagens förarbeten framgår att planen syftar till att underlätta samordning mellan biblioteksresurser inom kommunerna. Mål och medel ska präglas av sådan konkretion "att medborgarnas förutsättningar att påverka huvudmannens överväganden gynnas". Biblioteksplanen är därmed ett redskap för politiker och tjänstemän för att ta tillvara befintliga biblioteksresurser och att stimulera till utveckling samtidigt som den säkerställer att folkbiblioteksverksamheten präglas av ett användarperspektiv.

Biblioteksplanen ska följas upp varje år i samband med nämndsåret för kultur- och fritidsnämnden.

1. Biblioteksplanen från 2015-2018

Under perioden har en utvecklingsplan för skolbiblioteken gjorts och också delvis genomförts med en utökad verksamhet. Målet att varje grundskola ska ha tillgång till fackutbildad bibliotekarie är inte uppfyllt.

Genom deltagande i det nationella projektet Bokstart har en ny verksamhet gentemot förskolorna och småbarnsföräldrar startat.

Det läsförämjande arbetet har förnyats med olika verksamheter som t ex Shared Reading – gemensam läsning.

Folkbibliotekens öppettider har utökats.

Mediesamarbetet med Burlöv har gett tillgång till ett fördubblat mediebestånd och genom förbättrade transporter har kommuninvånarna fått en mycket snabbare leverans av beställt material.

2. Nuläge

I Lomma kommun finns två folkbibliotek (varav det ena är integrerat folk/skolbibliotek) och åtta skolbibliotek. I kommunen finns även Alnarpsbiblioteket med Sveriges lantbruksuniversitet som huvudman.

Folkbibliotekens öppettider är 54 respektive 50 tim/vecka bemannat med personal (båda biblioteken är bland de femtio mest öppna folkbiblioteken med personal i Sverige).

Utlån per år är 9 lån/invånare (hela riket 6 lån/inv).

3. Vision

Lomma bibliotek ska bidra till användarnas möjligheter att delta i och utveckla det demokratiska samhället. Allas rätt till bildning, litteratur och att fritt söka kunskap ska tas tillvara.

4. Mål

- Främja digital delaktighet och kompetens i kommunen.
- Främja läsning bland barn och unga genom att nå deras vårdnadshavare.
- Främja läsning bland barn och unga genom att ha ett ökat programutbud för de åldersgrupperna.
- Utveckla bibliotekets digitala närvaro på internet.

- Delta i projekt som inspirationskälla till bibliotekets kärnverksamhet.
- Varierad programverksamhet med syfte att öka tillgängligheten för samtliga kommunmedborgare.
- Arbeta mer utåtriktad, sprida bibliotekets tjänster och utbud utanför lokalerna.
- Utveckla skolbiblioteksverksamheten genom en likvärdig tillgång till skolbibliotekarier.
- Nå ut och genomföra aktiviteter riktade till kommunmedborgare med ett annat modersmål än svenska.
- Nå ut till och genomföra aktiviteter riktade till personer med funktionsnedsättning.
- Utredda förutsättningar för ett nytt folkbibliotek i Bjärred.

5. Aktiviteter för att uppnå målen

- Arbete med ny skolbiblioteksplan som innebär förstärkning så att varje grundskola i Lomma får tillgång till fackutbildad bibliotekarie och ett förstärkt medieanslag till skolbiblioteken.
- Kultur- och fritidsnämnden har uppdragit åt förvaltningen att utreda förutsättningar för ett nytt folkbibliotek i Bjärreds centrum.
- Ett projekt kring Digital kompetens ska under perioden öka insatser mot kommuninvånare kring digitala frågor. Bibliotekspersonalen ska fortbildas i digitala frågor för att ge möjlighet att skapa ett utökat utbud.
- Fortsatt arbete och utveckling inom ramen för det nationella projektet **Bokstart** med syfte att främja högläsning i hemmet (målgrupp: föräldrar till barn 0 - 3 år).
- Under perioden ska en arbetsgrupp verka för att ytterligare utveckla och bredda det läsfrämjande arbetet främst mot familjer och barn & unga.
- Utveckla arbetet med Lomma-Burlövs nya, gemensamma biblioteksplattform *Saga*.
- Se över programutbudet och rikta läsfrämjande arrangemang även mot familjer och barn & unga.
- Hitta samarbetspartners där vi på ett meningsfullt sätt kan stötta varandras verksamhet och sprida bibliotekets tjänster och utbud utanför egna lokaler.
- Ordna familjearrangemang och liknande riktade särskilt mot kommunens invånare som har ett annat modersmål än svenska.

6. Styrdokument

Lomma kommun - Vision 2040:

Lomma kommun erbjuder en attraktiv och trygg livsmiljö mitt i Öresundsregionen. Här vill människor leva, verka och utvecklas. Vi värnar om invånarna, miljön och havet. Lomma kommun står för utveckling och hög kvalitet.

Övergripande mål för Lomma kommun 2019-2022:

Kvalitet i framkant:

Lomma kommun ska leverera välfärdstjänster och service av hög kvalitet med invånaren i fokus.

Lomma kommun finns till för invånarna och vi sätter människan i centrum. All verksamhet kännetecknas av hög kvalitet. En förutsättning för det är att kommunen är en attraktiv arbetsgivare

som har tillit till medarbetarnas kompetens. Arbete med utveckling och förbättringar är ständigt i fokus. All verksamhet bedrivs effektivt och innovativt.

Trygghet i livets alla skeden:

I Lomma kommun ska invånaren vara trygg i livets alla skeden.

Oavsett ålder och förutsättningar känner sig våra invånare trygga i kommunens verksamheter och i offentliga miljöer. Genom ett aktivt och förebyggande arbete skapar vi förutsättningar för en säker livs- och boendemiljö. Lomma är Sveriges tryggaste kommun att leva i.

Balanserat hållbarhetsarbete:

Lomma kommun ska bedriva ett balanserat hållbarhetsarbete med kommande generationer i åtanke.

Lomma kommun säkerställer en långsiktigt hållbar befolkningsutveckling där hänsyn tas till ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Vi värnar om klimatet och utvecklar gröna och blå naturvärden. Vi verkar för ett samhälle med god hälsa där människor känner ömsesidig respekt för varandra. I Lomma kommun uppnås en god ekonomisk utveckling och hushållning.

Den kommunikativa kommunen:

Lomma kommun ska vara en öppen och kommunikativ organisation där invånarna känner ett högt förtroende för verksamheten.

Dialog och öppenhet ökar förtroendet för Lomma kommun och även för demokratin i stort. Vi kommunicerar proaktivt med invånarna, omvärlden och i organisationen. Både invånare och kommunens medarbetare upplever bra möjligheter till delaktighet och inflytande ur sina olika perspektiv.

Kultur- och fritidsnämndens mål 2020 för biblioteksverksamheten:

Folkbibliotekets tillgänglighet, nöjdhet och attraktivitet ska vara hög

Utöver utlåning erbjuder biblioteken ett stort utbud av kulturaktiviteter såsom författaraftnar, filmvisning och konstutställning. Folkbiblioteken har på så sätt utvecklats till en naturlig mötesplats för kommunens medborgare. Tillgänglighet, nöjdhet och attraktivitet är därför betydelsefulla utgångspunkter.

Tillhör följande övergripande mål: "Kvalitet i framkant" och "Trygghet i livets alla skeden"

Mål 2020-2023				
Mått	Målvärde 2020	Målvärde 2021	Målvärde 2022	Målvärde 2023
Utlåningen - antal media/invånare ska vara minst 11	-	-	-	-
Nöjdheten med folkbiblioteken ska vara minst 8,8	-	-	-	-

Mätning: Se under mätning nedan.

Resultat 2016-2019				
Mått	Resultat 2016	Resultat 2017	Resultat 2018	Resultat 2019
Utlåningen - antal media/invånare ska vara minst 11	11	9	9	-
Nöjdheten med folkbiblioteken ska vara minst 8,8	8,6	8,7	8,8	-

Mätning:

Målet om Utlåning mäts genom:

Uppföljning i Lomma kommun

Målet om Nöjdhet med folkbiblioteken mäts genom:

SCB:s Medborgarundersökning – Nöjd Medborgar Index (NMI) B:10:1.

Bibliotekslagen

Bibliotekslagen från 1996 med tillägg 2004 har reviderats och den nya lagen gäller från och med 1 januari 2014 (Bibliotekslagen SFS nr: 2013:801 bilaga 1). Intentionen var bland annat att möta omvärldsförändringar som skett sedan den första lagens tillkomst, exempelvis genom att bli mer teknikneutral. Vid folkbiblioteken ska allmänheten avgiftsfritt få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur oavsett publiceringsform, det vill säga oavsett om den tillhandahålls i fysisk form eller digitalt som till exempel e-böcker. Där anges särskilt att biblioteken ska främja användningen av ny informationsteknik. Bibliotekens uppgift att främja litteraturens ställning lyfts fram förutom betydelsen för det demokratiska samhällets utveckling och deras roll för kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Ett kvalitetskrav tillkommer (förutom kravet på allsidighet) när det gäller folkbibliotekens utbud och tjänster. Folkbibliotekens uppdrag mot särskilt prioriterade grupper förtydligas och utvidgas. Folkbiblioteken får också i uppdrag att ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning.

Unescos folkbiblioteksmanifest (se listan på länkar s.) slår fast att folkbiblioteket ska vara till för alla, oberoende av ålder, kön, ras, religion, nationalitet, språk eller samhällsklass. Frihet, välfärd, samhällelig och personlig utveckling är grundläggande mänskliga värden som förverkligas genom välinformerade medborgare med möjlighet att utöva demokratiska rättigheter. Folkbiblioteket utgör ett lokalt kunskapscentrum som ger medborgarna förutsättningar för livslångt lärande, självständigt ställningstagande och kulturell utveckling.

Skolbibliotek

Svenska Unescorådets skolbiblioteksmanifest slår fast att skolbiblioteket är en del av utbildningsväsendet. Skolbiblioteket spelar en viktig roll för utbildning och kultur, för att främja läs- och skrivkunnskapen och förmågan att söka information. Skolbibliotekets grundläggande uppgifter omfattar bland annat: stödja och främja utvecklingsmål som anges i skolans målsättning och läroplaner. Främja elevernas läslust och lust att lära samt att stimulera dem att bli biblioteksanvändare. Erbjudna möjligheter att skapa och använda information som en väg till kunskap,

förståelse, fantasi och glädje. Ge eleverna träning att värdera och använda information, oavsett form, samt att ge dem insikt och förståelse för olika kommunikationsformer.

Skollagen 2010:800, 2 kap. 36 § :

Eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.

Skolinspektionens krav på skolbibliotek:

1. Eleverna har tillgång till ett skolbibliotek i den egna skolenhetens lokaler eller på rimligt avstånd från skolan som gör det möjligt att kontinuerligt använda biblioteket som en del av elevernas utbildning för att bidra till att nå målen för denna.
2. Biblioteket omfattar böcker, facklitteratur och skönlitteratur, informationsteknik och andra medier.
3. Biblioteket är anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

Region Skåne – regional kulturplan 2016-2019 (ny plan under utarbetande 2019)

Region Skåne vill

- främja en likvärdig tillgång till litteratur, information och kultur för alla invånare
- utveckla folkbibliotekens arbete med livslångt lärande och eget skapande
- utveckla folkbibliotekens läsfrämjande arbete
- stimulera fortsatt utveckling av bibliotek till öppna, tillgängliga och dynamiska platser och aktörer i lokalsamhället
- stärka bibliotekens roll i en internationell och digital kontext
- tydliggöra och stärka biblioteken som viktiga aktörer i demokrati- och samhällsutvecklingen

Arbetsplan för läsfrämjande

- Biblioteken i Lomma kommun 2019-2024

Arbetsplanen kan komma att revideras under perioden.

Arbetet ska bedrivas i enlighet med bibliotekslagen (2013:801) där det är ett prioriterat område. Lagen säger bl.a. att ett ändamål för biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet är att "främja litteraturens ställning och intresset för bildning/.../samt kulturell verksamhet i övrigt" (§2). Genom läsning tillägnar man sig inte bara andra världar och ny kunskap, man utvecklar även sitt språk vilket är en förutsättning för att man ska kunna delta i ett demokratiskt samhälle.

Personer med funktionsnedsättning är en prioriterad grupp liksom de personer som behöver lättläst text eller litteratur på andra språk än svenska (§4 & §5). *Mot samtliga målgrupper* som omnämns i planen finns en strävan att kontinuerligt bevaka och tillvarata intressen för dessa målgrupper. Det läsfrämjande arbetet i Lomma kommun har därmed som ett av sina mål att förse med media och

inspirera till läsning av olika former av anpassad media liksom media på andra språk än svenska där behov och efterfrågan finns.

I folkbibliotekens uppdrag ligger att "särskilt främja läsning och tillgång till litteratur" (§7). De ska "ägnas särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning" (§8).

Arbetsplanen är skapad med syfte att genom olika aktiviteter uppfylla ovanstående.

A. Insatser riktade mot småbarnsföräldrar med syfte att stärka små barns språkutveckling

1. Biblioteken kallar BVC-grupper till information om språkutveckling, böcker, läsning och bibliotekets utbud.
2. Alla ettåringar erbjuds en bok-gåva.
3. Språkpåsar erbjuds som är utarbetade av bibliotek och Resurs- och Lärcentrum i samarbete. Påsarnas innehåll är särskilt inriktat mot barn som har behov av extra språkträning. Marknadsföring sker med hjälp av BVC, förskolor m.fl.
4. Betydande verksamhet riktad mot småbarnsföräldrar med syfte att främja högläsning i hemmet pågår under 2019 med eventuell fortsättning och utveckling under perioden. Detta genomförs i samarbete med BVC inom ramen för det nationella projektet Bokstart.

B. Samarbete mellan förskola/folkbibliotek

1. Biblioteken ska bevaka behov av litteratur på annat språk än svenska på förskolor i kommunen och sträva efter att tillhandahålla detta inom sitt mediabestånd.
2. Förskolorna informeras löpande om bibliotekens utbud. Förskolornas biblioteksombud kallas till biblioteken för information och diskussion kring samarbete.
3. Förskolorna erbjuds regelbundet med boklådor efter önskemål innehållande bilderböcker och annan media.
4. Ämnespåsar på olika teman intressanta för förskolan produceras och underhålls
5. Filmvisningar, sagostunder och medverkan på föräldramöte erbjuds i mån av möjlighet för barn i förskolan.

C. Samarbete mellan skola/folkbibliotek

1. Samtliga förskoleklasser inbjuds till sitt folkbibliotek på visning och får i samband med det en bokgåva.
2. Medverkan av barnbibliotekarie på föräldramöten under något av skolans lägre stadier erbjuds. Syftet är att bidra med läsinspiration och information om språk/läsutveckling.
3. Bibliotekarier från folkbiblioteket åker ut och ger läsinspiration i alla skolor där störst uppmärksamhets ägnas åk 3. Övriga årskurser ges stöd i mån av tid och efterfrågan men deras intressen ska i första hand tillgodoses av den egna skolbibliotekarien.
4. Samtliga åk 3 i kommunen bjuds in till visning av sitt folkbibliotek.
5. Samtliga åk 5 bjuds in till sitt folkbibliotek för läsinspiration och presentation av utbud och tjänster
6. Samtliga skolans stadier erbjuds anpassade boklådor från sitt bibliotek.
7. Folkbiblioteket ska sträva efter att rikta eventuella särskilda projekt och aktiviteter på biblioteket mot något av skolans stadier som inte nås på annat sätt under skollåret.

D. Insatser riktade mot barn på fritiden

1. Biblioteket arbetar med läsinspiration och marknadsföring av utbudet även utanför den fysiska bibliotekslokalen (ett exempel är "Sagor på stranden" sommartid)
2. Regelbundna sagostunder för barn från tre år ges på biblioteken under terminstid.
3. Läseklubbar för barn & unga i olika åldrar.
4. Skollovsaktiviteter anordnas kontinuerligt.
5. Folk- och skolbibliotekarier arbetar gemensamt med digital läsinspiration och information om vårt utbud i sociala medier och på hemsidan.
6. Tävlingar och pyssel m.m. anordnas och litterär anknytning eftersträvas.
7. Sommarboken och andra läsfrämjande lovaktiviteter genomförs årligen och marknadsförs med olika incitament förutom bokgåvor som t.ex. utlottning av priser och sommarbokskalas.

E. Insatser riktade mot vuxna

1. Traditionella litteraturcirklar
2. Öppna cirklar där deltagarna också tipsar, t.ex. "bok & kaffe"
3. Cirklar enligt modellen Shared Reading (gemensam läsning)
4. Författarframträdanden
5. Föreläsningar av experter och forskare inom olika ämnesområden
6. Kommuninvånare erbjuds att själva hålla föredrag i något ämne (inträdet kostnadsfritt)
7. Tävlingar med litterär anknytning
8. Digitala boktips på hemsidan samt marknadsföring av utbudet i övriga sociala medier
9. "Boken kommer"-tjänst
10. Depositioner på vårdboenden
11. "Korttidslån" dvs. även erbjuda exemplar med kort lånetid på efterfrågad skönlitteratur och utvald skönlitteratur som fått goda recensioner

Skolbiblioteksplan för Lomma kommun 2019-2024

Arbetsplanen kan komma att revideras under perioden.

Inledning

Kultur- och fritidsnämnden har gett biblioteket i uppdrag att ta fram en ny aktualiserad skolbiblioteksplan. Skolbiblioteksplanen blir ett övergripande styrdokument för skolbiblioteksverksamheten i Lomma kommun. Till denna ska fogas en Arbetsplan för skolbibliotekarierna, samt för varje skolenhet en enhetsspecifik verksamhetsplan.

Ansvar för skolbiblioteken i Lomma kommun ligger under Kultur- och fritidsnämnden och folkbiblioteken. Genom upprättande av denna plan förtydligas skolbibliotekets *pedagogiska funktion* och därigenom skolbibliotekens plats inom Barn- och utbildningsnämnden.

Styrdokument för skolbiblioteksverksamhet:

FN:s barnkonvention. Skolbiblioteken har ett uppdrag i att stärka barn och unga i deras rättigheter att: motta, ta del av och sprida information, åsikter och tankar ; göra sin röst hörd ; sprida tillgång till och förståelse för olika typer av media.

Skollagen (2010:800); Bibliotekslagen. "Eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek."

Svenska Unescorådets skolbiblioteksmanifest slår fast att skolbiblioteket är en del av utbildningsväsendet.

Skolbiblioteket har i sin verksamhet två huvudsakliga uppgifter:

Barn och unga ska ges förutsättningar att delta i det demokratiska samhället. För detta krävs vägledning i informationssökning och källkritik, samt i att tillgodogöra sig och värdera information.

God läsvana och en levande läskultur stärker barn och unga i deras språk- och kunskapsutveckling. Genom läsfrämjande arbete, lässtimulans, samtal om litteratur, högläsning och liknande blir litteraturen och läsningen en naturlig del av elevens skolgång.

Mål för skolbiblioteksverksamheten i Lomma kommun:

Skolbibliotekarien stöttar elever och pedagoger i utvecklingen av deras medie- och informationskunnighet (MIK). Skolbibliotekarien bidrar med färdigheter och metoder för att söka, kritiskt granska, samt tillgodogöra sig information.¹

Språkutveckling är en förutsättning för lärandet och utvecklandet av den egna identiteten. Genom att en närvarande skolbibliotekarie erbjuder varje elev relevant/angelägen litteratur och samtal därom stärker eleven sin språkliga förmåga, sitt självförtroende och den egna identiteten.²

Skolbibliotekslokalen erbjuder en stimulerande lärmiljö med möjlighet till samtal och studier, både enskilt och i grupp. Det finns också ett rikt och varierat litteraturbestånd som passar alla typer av läsbehov. I och med det vidgade skolbiblioteksbegreppet ges dessutom eleverna vägledning till digitala medier och resurser.

Skolbiblioteket är bemannat med fackutbildad bibliotekarie som bedriver en pedagogiskt inriktad skolbiblioteksverksamhet. I samarbete med övrig pedagogisk personal bidrar skolbibliotekarien till att hjälpa eleverna i deras språk- och kunskapsutveckling som ger dem ökade möjligheter att uppnå läroplanens mål.

Förutsättningar för verksamheten/att nå målen:

- Lokalen: på varje skola finns det en ändamålsenlig skolbibliotekslokal.
- Bemanning: varje skola skall ha tillgång till fackutbildad bibliotekarie.
- Delaktighet: skolbibliotekarien är delaktig i den pedagogiska planeringen på skolan.
- Uppföljning: skolbiblioteksarbetet utvärderas genom en årlig uppföljning i samråd med såväl rektor som bibliotekschef.

¹ Lgr 11 (rev. 2017), kap. 1, s. 9.

² Lgr 11 (rev. 2017), kap. 1

Ansvarsfördelning:

- Bibliotekschefen: har personalansvar för kommunens skolbibliotekarier.
- Rektor: ansvarar för att bibliotekslokalen är ändamålsenlig, samt för att bygga förutsättningar för samarbete mellan skolbibliotekarie och övrig pedagogisk personal³.
- Skolbibliotekarien: ansvarar för den löpande verksamheten, kontakten med elever och den pedagogiska personalen, samt för att upprätta handlingsplaner som kontinuerligt utvärderas.

Nuläge:

I dagsläget finns det 11 skolenheter i Lomma kommun. På 6 av dessa finns idag fackutbildad bibliotekarie. Sammanlagt finns det 3 heltidstjänster (varav 10 timmar är assistenttjänst).

Framtiden:

År 2021 har samtliga skolor i Lomma kommun tillgång till fackutbildad skolbibliotekarie, som i samarbete med pedagogisk personal bidrar till elevens möjlighet att uppnå läroplanens mål. I framtiden uppfyller samtliga Lomma kommuns skolbibliotek DIKs kriterier för "Skolbibliotek i världsklass".⁴

³ Lgr 11 (rev. 2017), kap. 2.8

⁴ DIKs kriterier: <https://www.dik.se/om-dik/opinionsbildning/diks-utmarkelser/skolbibliotek-i-varldsklass/>